

Tiny houses avant-la-lettre: David Evekink Stichting 150 jaar

ZUTPHEN - De David Evekink Stichting bestaat anderhalve eeuw. De beroemde huurhuisjes aan de Berkelsingel ook. Destijds gebouwd voor Zutphens allerarmste gezinnen; en nog steeds vallen ze in de categorie sociale huur. Zij het dat er in deze tiny houses avant-la-lettre tegenwoordig voornamelijk alleenstaanden wonen.

Door Sander Grootendorst

“Deze vorm van huisvesting is altijd gewild gebleven”, zegt wethouder Jasper Bloem. “Een kleinschalige uitstraling met korte lijnen naar de verhuurder. Gekenmerkt door een gemeenschapsgevoel. Geen enorme gebouwen met hekken eromheen.” Maar ja, wel heel klein dus... Bloem: “De ruimteconsumptie voor wonen is in anderhalve eeuw enorm gegroeid. Maar je kunt je afvragen of mensen niet gelukkiger zijn met wat minder ruimte, maar wel sociale cohesie en goede voorzieningen in de buurt.”

Bloem is aangeschoven in de vergaderkamer, die zich in hetzelfde complex bevindt als de ‘huisjes’, en die - evenals de woningen dus - de sfeer ademt van de negentiende eeuw. Het scheelt er nog maar aan dat de wethouder en de bestuursleden Sander Ruys en Carel Gaaf een sigaar opsteken. Ruys: “Je kunt het je bijna niet voorstellen, maar in deze kamer zaten op zaterdagavond bestuursleden om de huur in ontvangst te nemen.” Zo gaat het natuurlijk al lang niet meer, maar wat wel hetzelfde is gebleven: de letterlijke nabijheid van de ‘huisbaas’: je kunt als huurder zo aankloppen... Gebeurt dat vaak? Het valt mee. Silvia Heyl, aanwezig namens de stichting BOG (Beheer Onroerend Goed): “Er komen opvallend weinig klachten binnen, ook niet over geluidsoverlast, terwijl de huizen toch best gehorig zijn.” Een bewijs voor de stelling van Bloem - een sterk saamhorigheidsgevoel.

“De David Evekink Stichting is een van de weinige negentiende-eeuwse stichtingen in haar soort die die nooit is opgegaan in een grote woningcorporatie. We zitten bovendien uitsluitend in Zutphen.” De kleinschaligheid is daardoor zagezegd gewaarborgd. Niet alleen aan de Berkelsingel, ook op de andere locaties waar de stichting huurwoningen exploiteert:

Het huidige bestuur. Van links naar rechts E.A.K.G. Ruys, C.B. Gaaf, J.A. Bakker, W.J. de Boer en W. van Gelder. Op de gevel is te zien dat de oorspronkelijke naam een apostrofe had: David Evekink's Stichting. Eigen foto

de Tademasingel, de Warnsveldseweg, het Waterkwartier en tien woonstudio's voor jongeren tussen de zeventien en drieëntwintig jaar aan het plein Basseroord. Dat is bij menigeen onbekend: dat de oude stichting anno nu nog woningen aan haar bestand toevoegt. Maar alleen als er diezelfde sociaal-maatschappelijke waarde heeft als in de begintijd. De meest recente ‘aanwinst’: gebouw ‘t Nut in Warnsveld.

David Evekink zou waarschijnlijk tevreden zijn geweest met de ontwikkelingen. Bestuurslid Gaaf: “In de negentiende eeuw had je op veel plaatsen in het land schrijnende toestanden, ook in Zutphen. Honger en armoede heersten. In 1848, het Revolutiejaar, werd in Zutphen De Spaarkas opgericht. Met als doel de zogeheten arbeidende klasse tot een zekere vorm van spaarzaamheid te bewegen. Maar daarnaast wilde men ook naar betere en betaalbare huisvesting. Het is gelukt. Zie hier!”

Houthandelaar
Evekink, van beroep houthandelaar, die slechts 37 jaar zou worden, liet een legaat na van 20.000 gulden. Destijds een gigantisch bedrag; je zou nu over tonnen in euro's spreken. De eerste sociale huurwoningen werden ervan gebouwd; en ze staan er nog. Gaaf: “We vieren dat de David Evekink Stichting 150 jaar geleden werd opgericht. Maar de 25 jaar Spaarkas daarvoor moet je er eigenlijk bij optellen. Die vormt de basis.” Van energielabels was in de negentiende eeuw nog totaal

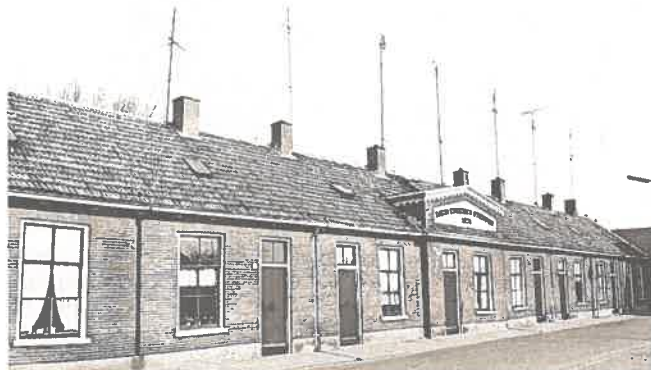
geen sprake, maar het nieuwe onderdak betekenden hoe dan ook een “enorme vooruitgang” vergeleken bij de omstandigheden waarin de huurders voordien moesten wonen. Opmerkelijke feiten van toen: “Elke woning had standaard twee ledikanten. De kinderen sliepen boven, de ouders beneden. En in het stichtingsbestuur zat altijd een dokter. Die kwam kijken of de hygiëne in acht werd genomen. Je ziet het wijzend vingertje vóór je”, zegt Heyl. Het waren allemaal mannen met het hart op de goede plaats. Zelfs een bewoner die twee jaar lang geen huur had betaald, mocht blijven zitten. “Dat ze daar zo coulant mee omgingen...”, zegt Gaaf. “Compliment aan de bestuurders van toen.” Dokter, advocaat, architect, predikant, loodgieter... niet de minsten zaten in dat bestuur. “Sommigen bleven wel veertig, vijftig jaar aan”, zegt Ruys. “Dat was in die tijd ook wel gebruikelijk, maar toch: het toont de grote sociale bewogenheid.”

Sloop verijdeld
De geschiedenis van de ‘huisjes’ had een geheel andere wending kunnen nemen. De gemeente broedde in de jaren zeventig van de vorige eeuw op grootscheepse plannen om de binnenstad aan te passen aan de moderne tijd. De Oude Bornhof, maar ook de wooncomplexen aan de Berkelsingel moesten tegen de vlakte. Ruys: “Als de Zutphense bevolking toen niet in actie was gekomen, hadden we hier nu niet gezeten. Althans niet in deze setting; misschien wel in een groot kantoor.” De vergaderkamer bevindt zich in het wooncomplex tussen de parkeerplaats aan de Paardenwal en de Berkelsingel. Ten oosten daarvan is

het Ruitershofje en daar weer naast het complex waar zich het protest op richtte. “De stichting had dat aan de gemeente verkocht en die dacht meteen aan sloop.” Zover kwam het niet. Het verzet had succes. De woningen werden weer doorverkocht aan een andere verhuurdersorganisatie.

De Zutphenaren brachten in de jaren zeventig het overmoedige gemeentebestuur terug naar de proporties van het maatwerk. En maatwerk op de vierkante millimeter is nodig om de monumentale huisjes te laten meegaan in de tijd. Neem de verduurzaming. Een proces dat nooit ophoudt. Toen ze werden opgeleverd ontbeerden de huisjes riolering, elektriciteit en gas. “En in de komende jaren gaan ze weer van het gas af...”, zegt Heyl. Dubbele beglazing? Vergeet het maar. En voor airco's is geen plek (die zijn trouwens ook niet duurzaam). “We kijken naar wat er mogelijk is en daar sturen we op”, zegt Heyl. Ook uit toeristisch oogpunt is het interessant dat het negentiende-eeuwse complex, uiterlijk vrijwel ongewijzigd, nog bestaat. Bezoekers kunnen de historie van de stad in al haar breedte ervaren: inclusief die van de armoede, en hoe daarmee werd omgegaan.

Vanwege het jubileum krijgen alle bewoners een presentje en een tegoedbon. Tijdens de Open Monumentendagen komend weekend is de deur van de historische bestuurskamer aan de Berkelsingel geopend. Het publiek kan er terecht voor informatie over de rijke geschiedenis van arm Zutphen.

Het complex aan de Berkelsingel in 1974. Let op de televisie-antennes. Eigen foto

De woningen zijn anderhalve eeuw uiterlijk vrijwel niet gewijzigd. “Een teken van kwaliteit.” Foto: Martijn Heemstra

COLUMN

Willem Nagel

Zomers vermaak

Willem mocht even wieberen. Na zeven lege weken reg hoorde ik mezelf op een terrasje een warme chocolademelk met slagroom bestellen terwijl het toch midden in zomer was. Toen besloot ik ter plekke om mij aan te sluiten bij de Grote Uittocht uit de Lage Landen. In de Ardèche sloot een weldadig warme deken van minstens vijftien graden zich om mij heen, mijn gedachten werden trager als het noodzakelijk was om mij te bewegen omdat er een berg beklimmen moest worden of een boodschap gehaald. Schakelden ze zich op een prettige manier helemaal uit.

Vergezichten van in elkaar grijpende bergen in alle schakeringen groen tot blauw in de verte. Langs de paden groeie munt, tijm en rozemarijn. Ik kneusde het tussen mijn vingers om de geur diep op te kunnen snuiven. Ik klom over rollende stenen en over rotsblokken om bij een stroomvelling in de rivier te komen waar je in het schuimende water kon baden. Krekels snorpten oorverdovend en 's nachts vielen de sterren pardoos uit de hemel. In een nabijgelegen stadje was een festival. Op het plein stond een geknutte draaimolen die door drie oude fietsen rondom door oud zelf moest worden aangedreven. Verderop stond een fontein waarmee je al trappend wat fruit tot een smoothie kon vermalen. Er was poppentheater waar ik de strekking moeilijk van begreep, maar wat me wel ontroerde. Jong en oud zat met hoedjes op in de felle zon om wat van de voorstellingen mee te krijgen. Als beloning kreeg je af en toe wat water in je gezicht gesprist. Een oude fiets, een druppel water, een lekker muzikje en een paar bijzonder uitgedachte mensen. Veel meer was het niet. Oh ja, je kon een wandeling maken om te horen wat de bomen te vertellen hadden.

Eenmaal thuis loopt het zomers vermaak door in Zutphen. De kermis zwaait mensen met een doodswens hard door de lucht, vele soorten muziek tetteren hard door elkaar. Het is een brocante met veel te dure oude spullen. Op de kermis verzamelt iedereen zich voor uitbundig vuurwerk dat de melk vult met kleurexplosies en knallen waar je trommelvellen nog lang van natrillen. Het is overweldigend, groots meeslepend. Het doet me terugverlangen naar de Fraaiheid. Een vallende ster, een pratende boom en een druppel water. *Less is more.*

Organist Klaas Stok verzorgt het jaarlijkse Bachconcert

ZUTPHEN - Altijd weer een feest, het jaarlijkse Bachconcert in de Walburgiskerk. Het concert is een eerbetoon aan de grootste componist van orgelmuziek die ooit geleefd heeft: Johann Sebastian Bach. Bij zijn benoeming tot organist van de Walburgiskerk in 1969, startte Bert Matter deze fraaie traditie. Zijn opvolger Klaas Stok zet dit al vele jaren met verve voort. Het is de afsluiting van het ‘Open Monumentenweekend’ en vindt plaats op zondag 10 september om 16.30 uur.

Als organist won Klaas Stok vele prijzen en gaf concerten in binnen- en buitenland. Hij is stadsorganist van Zutphen, waar hij het beroemde Baderorgel bespeelt. Hij is artistiek verantwoordelijk voor de concertserie van de Stichting Henrick Bader Orgel. Tevens speelde en dirigeerde hij vele concerten voor deze stichting en bracht een aantal cd's uit met o.a. de Schübler Choräle van J.S. Bach en de CD Organ Works met werken van J.P. Sweelinck. Als dirigent is Klaas Stok werkzaam bij

verschillende professionele koren. Hij was jarenlang koorleider verbonden aan Nederlands Kamerkoor. Hij dirigeerde vele concerten met koormuziek vanaf de zeventiende tot de eenentwintigste eeuw, waaronder wereldpremières van Kancheli en Kancheli. Sinds 2018 is hij chef-dirigent van het NDR Vokal Ensemble in Hamburg.

De concerten van Stichting Henrick Baderorgel worden mogelijk gemaakt door donateurs, sponsors, Fonds Promotiekunsten en de Gemeente Zutphen. Tickets online 12 euro en aan de kassa 15 euro.

Klaas Stok. Foto: Hans van der Woerd